

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัยและวิธีรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการชี้แนะโดยใช้วาจาและการกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียนต่อการเพิ่มพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กแยกตัว

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนอัมพรไพศาล อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ปีการศึกษา 2531 ที่มีอายุระหว่าง 3-3.9 ปี อายุเฉลี่ย 3.5 ปี จำนวนทั้งหมด 6 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 คน และกลุ่มควบคุม 3 คน มาจาก 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 2 คน โดยที่เด็ก 2 คน ในแต่ละห้องแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 คน และกลุ่มควบคุม 1 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีความถี่ของพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของช่วงเวลาในการสังเกต 20 นาที ของการเล่นอิสระ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้โดย

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยให้ครูเลือกเด็กที่มีความถี่ของการแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำกว่าความหมายและลักษณะของพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยสุ่มเด็กที่ไม่ได้รับเลือกจากครูทั้ง 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 15 คน รวมทั้งหมด 45 คน มาทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนใน ช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที โดยใช้การสังเกตแบบช่วงเวลาที่มีช่วงการสังเกต 10 วินาที จึงได้ช่วงการสังเกตทั้งหมด 120 ช่วง ซึ่งในการสังเกตจะทำการสังเกตไปที่ละห้องเรียน ห้องเรียนละ 15 คน สังเกตทีละคน คนละ 1 ช่วงเวลา จนกระทั่งครบ 15 คน แล้วย้อนกลับไปคนที่ 1 ใหม่ เฉลี่ยแล้วสังเกตได้คนละ 8 ช่วงเวลา ในแต่ละช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ของแต่ละวัน ทั้งนี้จะสังเกตไป 5 วันติดต่อกัน รวมแล้วได้ 40 ช่วงเวลาของช่วงการสังเกต จากนั้นนำจำนวนช่วงเวลาของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กแต่ละคนมาหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยร้อยละ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาความถี่ของพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ

เพื่อนของเด็กแยกตัว

ขั้นที่ 2 ผู้สังเกตทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของทั้งเด็กที่ครูเลือกว่ามีพฤติกรรมกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำและเด็กที่เหลือจากการสุ่มของผู้วิจัยจาก 3 ห้องเรียน โดยดำเนินการสังเกตแบบเดียวกับขั้นที่ 1 ด้วยการสุ่มช่วงเวลาคนละ 1 ช่วง หมุนเวียนกันไปตลอดระยะเวลา 20 นาที ของช่วงเวลาการเล่นอิสระ เฉลี่ยแล้วสังเกตได้คนละประมาณ 5 ช่วงเวลาต่อช่วงเวลาการเล่นอิสระ 20 นาที ในแต่ละวันทำการสังเกตเป็นเวลา 8 วันติดต่อกัน ได้จำนวนช่วงเวลาของการสังเกตประมาณคนละ 40 ช่วงเวลา จากนั้นผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้มาหาค่าร้อยละ หากพบว่ามียุทธศาสตร์ของพฤติกรรมกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กต่ำกว่า 20 ช่วงเวลา หรือร้อยละ 50 ของช่วงเวลาในการเล่นอิสระ 20 นาที ผู้สังเกตก็จะสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ด้วยวิธีการเช่นเดิมในกรณีที่มีเด็กมากกว่า 5 คน แต่ในกรณีที่พบว่ามีเด็กไม่เกิน 5 คน ผู้สังเกตทำการสังเกตเด็กไปพร้อมกันทั้ง 5 คน โดยสังเกตแบบช่วงเวลาที่มีช่วงการสังเกต 20 วินาที และบันทึก 10 วินาที รวม 40 ช่วงของเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ถ้าพบว่าเด็กมีพฤติกรรมกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน จึงจะถือว่าเป็นเด็กแยกตัว

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยทำการสุ่มโดยการจับฉลากรายชื่อ เด็กแยกตัวแต่ละห้องเรียนให้เหลือ 2 คน ต่อ 1 ห้องเรียน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลอง 1 คน และกลุ่มควบคุม 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน
2. เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียงเสียบหูฟังได้ 2 คน มีสายฟังระหว่างผู้สังเกต 2 คน
3. แถบบันทึกเสียงที่มีช่วงการสังเกต 10 วินาที
4. แถบบันทึกเสียงซึ่งมีช่วงการสังเกต 20 วินาที บันทึก 10 วินาที
5. ตารางประจำตำแหน่งผู้จัดการชั้นเรียน
6. ฉลากที่ไม่มีรายชื่อจำนวนเท่ากับเด็กในแต่ละห้องเรียน

การออกแบบการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ ABCBC Control Group Design แบ่งเป็น 5 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 A (ระยะเส้นฐาน) เป็นระยะที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 B (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้เวลา) ซึ่งในระยะนี้ครูชี้แนะด้วยคำพูดให้เด็กในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน

ระยะที่ 3 C (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้เวลา ร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียน) โดยการที่ครูชี้แนะด้วยคำพูด พร้อมทั้งกำหนดให้เด็กในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน

ระยะที่ 4 B (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้เวลา) โดยการที่ครูชี้แนะด้วยคำพูดให้เด็กในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน

ระยะที่ 5 C (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้เวลา ร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียน) โดยการที่ครูชี้แนะด้วยคำพูดพร้อมกับกำหนดให้เด็กในกลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะก่อนทดลอง และระยะทดลอง

1. ระยะก่อนทดลอง

1.1 ผู้สังเกตทั้ง 2 คน โดยผู้วิจัยอธิบายคำจำกัดความของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน ตลอดจนวิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแล้วให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กอย่างเป็นอิสระต่อกันโดยที่จะอยู่ห่างกันประมาณ 3 เมตร ซึ่งวิธีการสังเกตก็จะทำการสังเกตเด็กในห้องเรียน 5 คน ในช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ด้วยการสังเกตแบบช่วงเวลาที่มีช่วงการสังเกต 20 วินาที และบันทึก 10 วินาที รวมทั้งหมด 40 ช่วง การฝึกนี้ทำไปจนกว่าจะได้ค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน ก่อนที่จะเริ่มเก็บข้อมูลระยะเส้นฐาน

1.2 เลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น

1.3 สร้างและจัดหาเครื่องมือในการวิจัย

1.4 อธิบายและฝึกครูทั้ง 3 ห้องเรียน เกี่ยวกับการชี้แนะโดยใช้วาจา การกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระบวนการทดลองและสามารถนำไปใช้ในการทดลองระยะต่าง ๆ ได้ถูกต้องและเหมาะสม

2. ระยะทดลอง การวิจัยดำเนินการในห้องเรียน เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 มิถุนายน จนถึงวันที่ 11 สิงหาคม 2531 แบ่งการทดลองเป็น 5 ระยะ ระยะละประมาณ 10 วัน หรือ 2 สัปดาห์

2.1 ระยะที่ 1 A (ระยะเส้นฐาน) (6-17 มิถุนายน 2531) เป็นระยะเก็บข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินโปรแกรมการปรับพฤติกรรมด้วยการที่ผู้สังเกตทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลอง และเด็กในกลุ่มควบคุม จำนวน 6 คน จาก 3 ห้องเรียน สังเกตห้องเรียนละ 2 คน โดยสังเกตในช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ทำการสังเกตแบบช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์สังเกต 20 วินาที และบันทึก 10 วินาที รวมทั้งหมด 40 ช่วง ซึ่งใช้เวลาดำเนินการในระยะนี้ 10 วัน

2.2 ระยะที่ 2 B (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้วาจา) (20 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2531) ดำเนินการดังนี้

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยให้ครูชี้แนะด้วยคำพูดกับเด็กในกลุ่มทดลองไม่เกิน 3 ครั้ง ในช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ซึ่งเฉลี่ยแล้วให้การชี้แนะ 6 นาทีต่อครั้ง โดยมีเงื่อนไขการชี้แนะดังต่อไปนี้

1. เมื่อครูชี้แนะแล้วเด็กกระทำพฤติกรรมตามที่ครูชี้แนะต่อเนื่องกัน 6 นาที ครูจะไม่ให้การชี้แนะในครั้งต่อมาจนกว่าเด็กจะหยุดแสดงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนประมาณ 1 นาที จึงจะให้การชี้แนะในครั้งต่อมา

2. ครูชี้แนะแล้วเด็กกระทำพฤติกรรมตามที่ครูชี้แนะไม่ถึง 6 นาที ครูจะให้การชี้แนะเด็กในครั้งต่อมาในเวลา 6 นาที หลังจากการชี้แนะในครั้งก่อน

3. กรณีที่ครูชี้แนะแล้วเด็กไม่กระทำพฤติกรรมตามที่ครูชี้แนะครูจะให้การชี้แนะอีกครั้งหนึ่งในช่วงเวลา 1 นาทีต่อมา

ซึ่งเงื่อนไขในการชี้แนะนี้ครูใช้เงื่อนไขใด เงื่อนไขหนึ่ง หรือผสมผสานตั้งแต่ 2 เงื่อนไขขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อครูชี้แนะแล้วเด็กจะกระทำพฤติกรรมตรงกับเงื่อนไขข้อใด แต่อย่างไรก็ตาม ในการชี้แนะของครูไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขเดียวหรือผสมผสานกัน จะใช้การชี้แนะไม่เกิน 3 ครั้ง ในช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที โดยที่ผู้สังเกตเป็นผู้จับเวลา และให้สัญญาณ เช่น ใช้คำพูด โบกมือ พักหน้า ให้ครูทำการชี้แนะตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เมื่อเด็กในกลุ่มทดลองกระทำพฤติกรรมตามการชี้แนะของครูแล้วครูจะให้การเสริมแรงทางสังคมโดยการชมเชยเด็กทันที ซึ่งในการชี้แนะนี้ครูจะชี้แนะเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมหันไปมองคู่มือของนั้น เช่น เมื่อเด็กมองคู่มือที่เพื่อนกำลังเล่นอยู่ ครูก็จะชี้แนะด้วยการบอกเด็กว่า "เข้าไปหาเพื่อนเล่นตัวต่อตัวกับเพื่อนซิ" ในกรณีที่ตั้งเวลากำหนดที่ต้องให้การชี้แนะแล้วเด็กไม่กระทำพฤติกรรมดังกล่าวครูจะชี้แนะให้เด็กกระทำพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนเลย

กลุ่มควบคุม ครูปล่อยให้เด็กเล่นตามใจชอบในห้องเรียนโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวใด ๆ

ในระยะนี้ผู้สังเกตยังคงสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลอง และเด็กในกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการสังเกตแบบเดียวกันกับวิธีที่ใช้ในระยะที่ 1 (A) ในช่วงเวลาเล่นอิสระ 20 นาที ตลอดระยะเวลา 10 วันที่ใช้ในระยะที่ 2 นี้

2.3 ระยะที่ 3 C (ระยะให้การชี้แนะโดยใช้วาทกรรมร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียน โดยที่การชี้แนะด้วยคำพูดนั้นกระทำเช่นเดียวกับระยะที่ 2 (B) และในวันแรกของการทดลองระยะที่ 3 (C) นี้ครูบอกเด็กในห้องเรียนว่าจะมีการจัดตั้งผู้จัดการชั้นเรียน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่หมุนเวียนกันไปทุก ๆ 2 สัปดาห์ พร้อมทั้งบอกหน้าที่ของผู้จัดการชั้นเรียน และมีการติตราประจำตำแหน่งให้ด้วย วิธีการจัดตั้งผู้จัดการชั้นเรียนนั้นจะได้มาจากการจับฉลาก เนื่องจากสภาพการณ์ทดลองจำเป็นต้องให้เด็กในกลุ่มทดลองได้รับเลือกเป็นผู้จัดการชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงให้ครูจับฉลากที่ไม่มีรายชื่อเด็ก แล้วประกาศชื่อเด็กในกลุ่มทดลองเป็นผู้จัดการชั้นเรียน ครูและผู้วิจัยจะเป็นผู้ดูแลและจัดการให้เด็กในกลุ่มทดลองปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการชั้นเรียน เช่น ถวายถึงขนมที่เพื่อนต้องการฝากครูชื่อพร้อมทั้งเก็บเงินค่าขนม เวลา 8.30 น. ของทุก ๆ วัน เป็นผู้นำการเล่นเกมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลาเล่นอิสระและเวลาเรียน เป็นต้น

กลุ่มควบคุม ครูปล่อยให้เด็กเล่นตามใจชอบ โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวใด ๆ

ในระยษะนี้ผู้ส่งเกดย้งคงต้องทำการส่งเกดและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการส่งเกดแบบเดียวกับในระยษะที่ 1 (A) ตลอดระยะเวลาดำเนินการ 8 วัน ในระยษะที่ 3 นี้

2.4 ระยษะที่ 4 B (ระยษะให้การชี้แนะโดยใช้วาจา) (18 กรกฎาคม - 27 กรกฎาคม 2531) ดำเนินการชี้แนะด้วยคำพูดกับเด็กในกลุ่มทดลองเช่นเดียวกันกับในระยษะที่ 2 (B) และในวันแรกของการทดลองระยษะนี้ครูจับฉลากเลือกเด็กในห้องเรียนมาปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการชั้นเรียนแทนเด็กในกลุ่มทดลอง

กลุ่มควบคุมในระยษะนี้ยังคงปล่อยให้เล่นตามใจชอบโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว

ผู้ส่งเกดย้งคงส่งเกดและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีการส่งเกดแบบเดียวกับที่ใช้ในระยษะที่ 1 ตลอดเวลา 8 วัน ของการดำเนินการในระยษะที่ 4 (B) นี้

2.5 ระยษะที่ 5 C (ระยษะให้การชี้แนะโดยใช้วาจาร่วมกับการกำหนดบทบาทผู้จัดการชั้นเรียน) (1 สิงหาคม - 11 สิงหาคม 2531) สำหรับการดำเนินการกับเด็กในกลุ่มทดลองก็ทำเช่นเดียวกันกับระยษะที่ 3 (C)

กลุ่มควบคุมในระยษะนี้ครูยังคงปล่อยให้เล่นตามใจชอบในห้องเรียน โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว

ในระยษะนี้ผู้ส่งเกดทำการส่งเกดและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมใช้วิธีการส่งเกดแบบเดียวกับระยษะที่ 1 ตลอดระยะเวลา 9 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการส่งเกดและบันทึกพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมพร้อมกันในแต่ละห้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้ส่งเกด โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะต้องมีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ส่งเกดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่มีความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป มาเทียบเป็นร้อยละของพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน แล้วเสนอเป็นตารางค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน ในระยะต่าง ๆ ของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
2. วิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ ของเด็กในกลุ่มทดลอง และเด็กในกลุ่มควบคุมเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มและความลาด (trend and slope) ด้วย Split-middle technique แล้วเสนอกฎแนวโน้มพฤติกรรม ในการทดลองระยะต่าง ๆ ของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมเป็นรายบุคคลและ รายกลุ่ม
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของแนวโน้มพฤติกรรมในการทดลองระยะต่าง ๆ โดยการทดสอบการแจกแจงทวินาม (Binomial Distribution)

การนำเสนอข้อมูล

1. นำเสนอในตารางค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมในระยะต่าง ๆ ของการทดลอง เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล
2. นำเสนอในรูปแบบกราฟที่แสดงแนวโน้มของค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนของเด็กในกลุ่มทดลองและเด็กในกลุ่มควบคุมในระยะต่าง ๆ ของการทดลองทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล โดยการวิเคราะห์แนวโน้มและความลาด (Trend and Slope) โดยวิธี Split-Middle Technique